Seniorer på arbejdsmarkedet

Seriepublikation

Fra migration til tilbagetrækning

Hvordan og hvornår forlader indvandrere arbejdsmarkedet i Danmark?

Jeevitha Yogachandiran Qvist

VIDENSCENTER FOR FASTHOLDELSE
AF SENIORER PÅ ARBEJDSMARKEDET

Fra migration til tilbagetrækning – Hvordan og hvornår forlader indvandrere arbejdsmarkedet i Danmark?

© VIVE
Seriepublikation 2026/01/303134
ISSN: 2795-0328

Seriepublikationen Seniorer på arbejdsmarkedet formidler viden på dansk baseret på engelsksprogede working papers og artikler udarbejdet i regi af Videnscenter for Fastholdelse af Seniorer på Arbejdsmarkedet.

VIVE
Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
www.vive.dk

Opsamling

- **Ikke-vestlige indvandrere forlader oftere arbejdsmarkedet allerede, når de er i 50'erne og i de tidlige 60'ere end vestlige indvandrere og personer med dansk oprindelse.**
- **Indvandrere – særligt indvandrere fra flygtningelande – har lavere sandsynlighed end personer med dansk oprindelse for at trække sig tilbage via ikke-helbredsrelaterede (her kaldet "almindelige") tilbagetrækningsordninger, fx efterløn eller folkepension.**
- **Især indvandrere fra flygtningelande har markant højere sandsynlighed for at forlade arbejdsmarkedet via helbredsrelaterede tilbagetrækningsordninger, fx førtidspension.**
- **Forskellene hænger tæt sammen med, at indvandrere har dårligere helbred, flere ledighedsperioder, lavere indkomst og svagere arbejdsmarkedstilknytning.**
- **Selv når der tages højde for helbred og socioøkonomiske forhold, har indvandrere lavere sandsynlighed for at forlade arbejdsmarkedet via de almindelige tilbagetrækningsordninger end personer med dansk oprindelse. Det samme gælder, selv hvis de har arbejdsmarkedserfaring og socioøkonomiske ressourcer på samme niveau.**
- **Indvandreres tilbagetrækningsmønstre synes også at være påvirket af pensionsalderen i oprindelseslandet. Indvandrere fra lande med højere pensionsalder trækker sig også senere tilbage i Danmark end indvandrere fra lande med lavere pensionsalder.**
- **Resultaterne peger på, at forskelle i tilbagetrækning både afspejler forskelle i helbred og arbejdsliv gennem livet samt forskellig adgang til tilbagetrækningsordninger.**

Aktuelle seriepublikation er baseret på udgivet working paper "From Migration to Retirement: Explaining retirement pathways among immigrants in Denmark", som kan findes på videnscenterets hjemmeside seniorerpaaarbejdsmarkedet.dk

Videnscenter for Fastholdelse af Seniorer på Arbejdsmarkedet skal opsamle, producere og formidle viden om, hvordan vi kan skabe mere beskæftigelse blandt seniorer på det danske arbejdsmarked.

Videnscenteret er vedtaget af et flertal i Folketinget og har en styregruppe bestående af Ældre Sagen, Faglige Seniorer, Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) og Beskæftigelsesministeriet. Styregruppen fastsætter Videnscenterets strategiske retning. VIVE står for drift og administration.

Læs mere på videnscenteret hjemmeside.

En aldrende befolkning og stigende pensionsaldre gør det stadigt vigtigere at forstå, hvordan og hvornår forskellige grupper forlader arbejdsmarkedet i den sene del af arbejdslivet. Også antallet af ældre indvandrere vokser i Danmark, hvilket gør tilbagetrækning blandt indvandrere til et centralt spørgsmål for både arbejdsmarkedet og velfærdsstaten og i forhold til social ulighed.

Formålet med dette studie er at undersøge, hvordan og hvornår indvandrere og personer med dansk oprindelse trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet, og hvad der kan forklare de fundne forskelle. Studiet fokuserer særligt på forskelle i brugen af henholdsvis almindelige og helbredsrelaterede tilbagetrækningsordninger, samt hvad helbred, socioøkonomisk status, adgang til efterløn og pensionsalderen i oprindelseslandet betyder for de fundne resultater.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen bygger på danske registerdata fra Danmarks Statistik, der omfatter hele befolkningen af førstegenerationsindvandrere og personer med dansk oprindelse født mellem 1950 og 1962. Data dækker perioden 2000-2022 og følger personerne fra 50-årsalderen og frem til, de første gang forlader arbejdsmarkedet. Analysen omfatter i alt 876.785 personer. Blandt indvandrerne skelnes der mellem vestlige indvandrere, ikke-vestlige indvandrere samt indvandrere fra de største flygtningegrupper i Danmark.

Undersøgelsen analyserer forskellige veje ud af arbejdsmarkedet og skelner mellem:

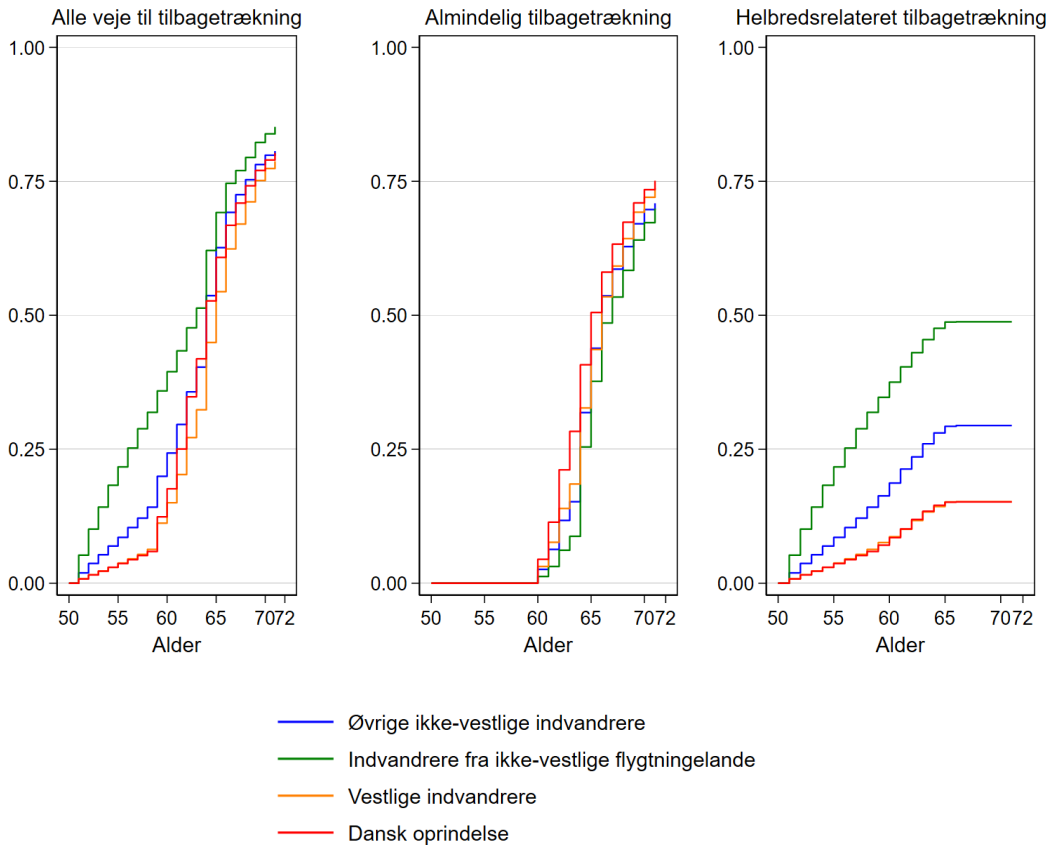
- almindelig tilbagetrækning, herunder tilbagetrækning via efterløn, folkepension og øvrige ikke-helbredsrelaterede pensionsordninger.
- helbredsrelateret tilbagetrækning, herunder tilbagetrækning via førtidspension, fleksydelse og seniorpension.

Analyserne er baseret på forløbsanalyse, som gør det muligt at undersøge tidspunktet for og typen af tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Analysen inddrager oplysninger om blandt andet adgang til efterløn, helbred, arbejdsmarkedstilknytning, indkomst, tidligere arbejdsløshed og pensionsalder i oprindelseslandet.

Store forskelle i veje til tilbagetrækning

Ældre indvandrere og personer med dansk oprindelse forlader ikke arbejdsmarkedet på samme måde eller på samme tidspunkt. Figur 1 viser tydelige forskelle i overgangen til både almindelige og helbredsrelaterede tilbagetrækningsordninger mellem indvandrere og personer med dansk oprindelse og mellem forskellige indvandrergrupper. Flygtninge fra ikke-vestlige lande og øvrige ikke-vestlige indvandrere forlader oftere arbejdsmarkedet, når de er i 50'erne og i de tidlige 60'ere end personer med dansk oprindelse og vestlige indvandrere.

Figur 1 **Kumulative sandsynligheder for almindelig og helbredsrelateret tilbagetrækning for indvandrergrupper og personer med dansk oprindelse**

Kilde: Aalborg Universitet.

Personer med dansk oprindelse har den højeste sandsynlighed for at trække sig tilbage gennem almindelige tilbagetrækningsordninger. Ved 67-årsalderen har 68 pct. af personer med dansk oprindelse forladt arbejdsmarkedet gennem almindelig tilbagetrækning. Det samme gælder for 64 pct. af vestlige indvandrere, 63 pct. af øvrige ikke-vestlige indvandrere og 59 pct. af flygtninge fra ikke-vestlige lande.

Det modsatte mønster ses for helbredsrelateret tilbagetrækning. Her har flygtninge fra ikke-vestlige lande den højeste sandsynlighed for at forlade arbejdsmarkedet gennem førtidspension, seniorpension eller andre helbredsrelaterede ordninger. Ved 67-årsalderen har næsten 50 pct. af flygtningegruppen modtaget en helbredsrelateret tilbagetrækningsordning mod omkring 30 pct. blandt øvrige ikke-vestlige indvandrere og 15 pct. blandt både vestlige indvandrere og personer med dansk oprindelse.

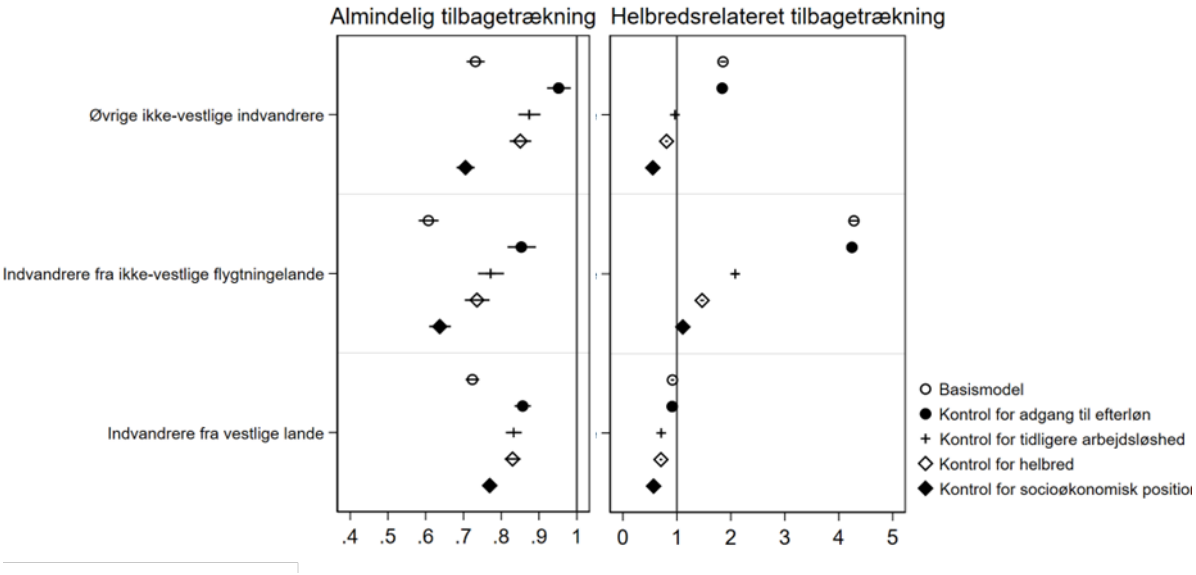
Forskellene peger på, at især ældre ikke-vestlige indvandrere – og særligt personer fra flygtningelande –oplever et arbejdsliv præget af helbredsproblemer, svagere arbejdsmarkedstilknytning og mere begrænset adgang til de almindelige tilbagetrækningsordninger.

Begrænset adgang til tilbagetrækningsordninger og svagere arbejdsmarkedstilknytning spiller en central rolle

Figur 2 viser, hvordan forskellene i tilbagetrækning mellem indvandrere og personer med dansk oprindelse ændrer sig, når der trinvist tages højde for forskelle i adgang til efterløn, tidligere arbejdsløshed, helbred og socioøkonomisk position.[1]

[1] Dette indebærer, at der fx i modellen, hvor der er "kontrol for helbred", samtidig også er kontrolleret for adgang til efterløn og tidligere arbejdsløshed.

Figur 2 **Faktorer bag forskelle i tilbagetrækning mellem indvandrere og personer med dansk oprindelse. Odds ratio.**

Note: Figuren viser odds ratioer fra regressionsanalyser. Værdier over 1 angiver en højere sandsynlighed for tilbagetrækning blandt indvandrere end blandt personer med dansk oprindelse, mens værdier under 1 angiver en lavere sandsynlighed.

Kilde: Aalborg Universitet.

Flygtninge fra ikke-vestlige lande er den gruppe, der adskiller sig mest fra personer med dansk oprindelse, når det gælder almindelig tilbagetrækning. Når der tages højde for adgang til efterløn, reduceres forskellene mellem grupperne betydeligt. Det peger på, at begrænset adgang til efterløn spiller en vigtig rolle for indvandreres lavere sandsynlighed for almindelig tilbagetrækning. Omvendt bliver forskellene gradvis større, når der også tages højde for tidligere arbejdsløshed, helbred og socioøkonomiske forhold. Disse forhold øger normalt sandsynligheden for tilbagetrækning, men selvom der er korrigeret for forskelle i disse forhold, har indvandrere alligevel fortsat lavere sandsynlighed for at trække sig tilbage gennem de almindelige tilbagetrækningsordninger (se mere herom under " Indvandrere har sværere ved at omsætte samme arbejdsmarkedstilknytning til almindelig tilbagetrækning").

For helbredsrelateret tilbagetrækning ses det modsatte mønster. Flygtninge og andre ikke-vestlige indvandrere har i udgangspunktet markant højere sandsynlighed for helbredsrelateret tilbagetrækning end personer med dansk oprindelse. Når der tages højde for tidligere arbejdsløshed, helbred og socioøkonomiske forhold, reduceres forskellene imidlertid betydeligt. Resultaterne peger derfor på, at den højere forekomst af helbredsrelateret tilbagetrækning blandt indvandrere i høj grad kan forklares af dårligere helbred og en mere udsat position på arbejdsmarkedet gennem arbejdslivet.

Indvandrere har sværere ved at omsætte samme arbejdsmarkedstilknytning til almindelig tilbagetrækning

Som vist i Figur 2 bliver forskellene i almindelig tilbagetrækning mellem indvandrere og personer med dansk oprindelse i flere tilfælde større, når der tages højde for helbred, indkomst og arbejdsmarkedstilknytning. Dette tyder på, at forskellene ikke alene skyldes dårligere helbred eller svagere arbejdsmarkedstilknytning blandt indvandrere.

Supplerende analyser viser, at sammenhængen mellem arbejdsmarkedsposition og almindelig tilbagetrækning er svagere blandt indvandrere end blandt personer med dansk oprindelse. Eksempelvis er tidligere ledighed og positioner længere nede i jobhierarkiet forbundet med en højere sandsynlighed for almindelig tilbagetrækning blandt personer med dansk oprindelse. Blandt indvandrere – særligt fra flygtningelande og andre ikke-vestlige lande – er disse sammenhænge væsentligt svagere.

Resultaterne peger dermed på, at forskelle i tilbagetrækning ikke kun handler om forskelle i helbred og socioøkonomiske ressourcer, men også om, hvordan arbejdsmarkedserfaring og arbejdsmarkedsposition omsættes til adgang til de almindelige tilbagetrækningsordninger.

Sådan er de centrale variabler målt

Adgang til efterløn

- Skelner mellem, om personen betaler efterlønsbidrag og har nået den aldersgrænse, hvor efterløn er mulig, eller ej.

Tidligere arbejdsløshed

- Antal år uden beskæftigelse mellem 40- og 50-årsalderen.

Helbred

- Antal kontakter til egen læge, speciallæger samt psykologisk eller psykiatrisk behandling. Et højere antal kontakter anvendes som indikator for dårligere helbred.

Socioøkonomisk position

- Der er anvendt to mål:
  a) Personens aktuelle position på arbejdsmarkedet, herunder om personen er selvstændig, leder, højt kvalificeret medarbejder, medarbejder i andre jobfunktioner eller uden beskæftigelse.
  b) Personlig indkomst.

Tilbagetrækningsmønstre påvirkes også af pensionsalderen i oprindelseslandet

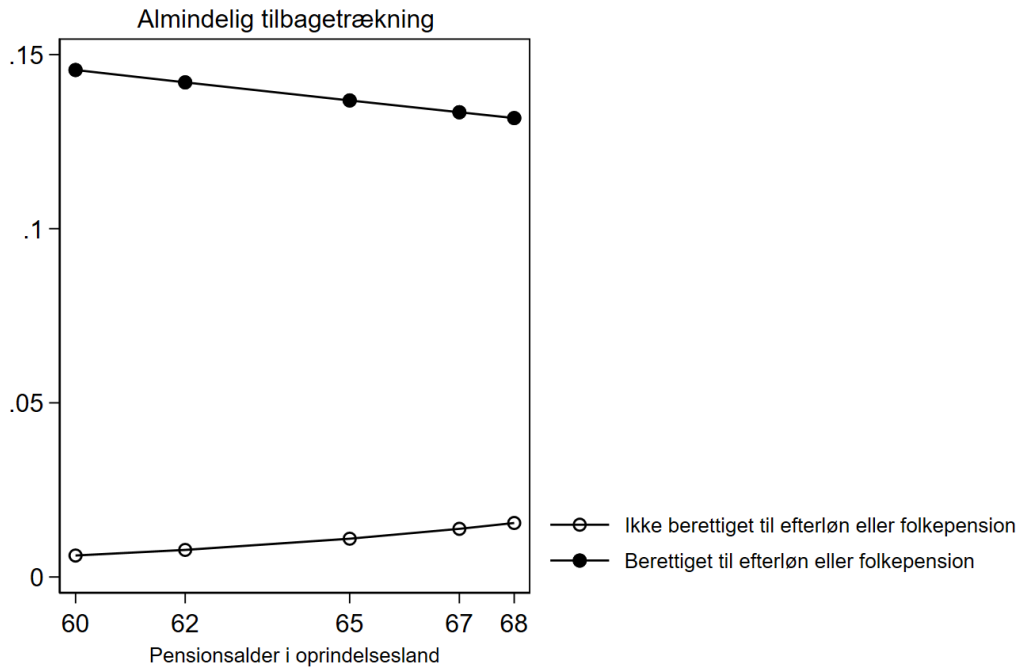
Tilbagetrækningsmønstre blandt indvandrere ser ikke kun ud til at være påvirket af forhold i Danmark, men i mindre grad også af pensionssystemet i oprindelseslandet. Figur 3 viser, hvordan pensionsalderen i oprindelseslandet hænger sammen med sandsynligheden for at trække sig tilbage via almindelige tilbagetrækningsordninger i Danmark.

Blandt indvandrere, der endnu ikke er berettigede til efterløn eller folkepension, er sandsynligheden for at forlade arbejdsmarkedet via de almindelige tilbagetrækningsordninger

(fx via tidlig pension) meget lav uanset pensionsalderen i oprindelseslandet. Når indvandrere bliver berettigede til efterløn eller folkepension, stiger deres sandsynlighed for tilbagetrækning markant. Stigningen er dog lidt mindre blandt indvandrere fra lande med højere pensionsaldre end blandt andre indvandrere.

Eksempelvis er den forventede årlige sandsynlighed for almindelig tilbagetrækning omkring 15 pct. for indvandrere fra lande med pensionsaldre omkring 60 år mod omkring 13 pct. for indvandrere fra lande med pensionsaldre omkring 68 år. Effekten er dermed relativt begrænset, men peger på, at pensionssystemer og tilbagetrækningsmønstre fra oprindelseslandet fortsat kan spille en rolle efter migration.

Figur 3 **Årlig sandsynlighed for almindelig tilbagetrækning efter pensionsalder i oprindelseslandet**

Kilde: Aalborg Universitet.

Sammenhængen kan både hænge sammen med kulturelle forestillinger om passende pensionsalder og med økonomiske forhold. Personer, der har arbejdet mange år i oprindelseslandet, kan eksempelvis have optjent pensionsrettigheder dér, hvilket kan gøre det økonomisk attraktivt at tilpasse tilbagetrækningstidspunktet til pensionsreglerne i oprindelseslandet. Supplerende analyser viser desuden, at sammenhængen er stærkere blandt personer, der indvandrede i en højere alder og dermed har tilbragt en større del af deres arbejdsliv i oprindelseslandet.

Konklusion og perspektiver

Denne undersøgelse viser, at ældre indvandrere og personer med dansk oprindelse ikke har de samme muligheder for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Særligt indvandrere fra flygtningelande har lavere sandsynlighed for at overgå til almindelige tilbagetrækningsordninger og højere sandsynlighed for at forlade arbejdsmarkedet gennem helbredsrelaterede tilbagetrækningsordninger.

Resultaterne peger på, at forskellene ikke alene skyldes, at indvandrere har dårligere helbred eller svagere arbejdsmarkedstilknytning. Begrænset adgang til efterløn og sværere muligheder for at omsætte arbejdsmarkedstilknytning og socioøkonomiske ressourcer til overgang via almindelige tilbagetrækningsordninger ser også ud til at spille en central rolle.

Undersøgelsen peger samtidig på, at tilbagetrækningsmønstre blandt indvandrere ikke kun formes af forhold i Danmark, men i mindre grad også af pensionssystemer og normer for tilbagetrækning i oprindelseslandet. Det understreger, at tilbagetrækning blandt indvandrere ofte formes på tværs af nationale systemer og livsforløb.

Resultaterne er relevante i en tid, hvor både pensionsalderen og antallet af ældre indvandrere stiger i Danmark. Hvis flere skal blive længere tid på arbejdsmarkedet, peger undersøgelsen på, at forskellige grupper ikke har de samme muligheder for at blive på arbejdsmarkedet eller trække sig tilbage gennem de almindelige tilbagetrækningsordninger.

Samtidig viser resultaterne, at ældre indvandrere ikke er én samlet gruppe. Særligt flygtningegruppen fremstår mere udsat med dårligere helbred, svagere arbejdsmarkedstilknytning og større risiko for helbredsrelateret tilbagetrækning. Fremtidige diskussioner om tilbagetrækningsreformer og et længere arbejdsliv bør derfor i højere grad tage højde for de forskellige livsforløb og arbejdsmarkedserfaringer, som præger ældre indvandreres tilbagetrækningsmuligheder.

AALBORG
UNIVERSITET

VIDENSCENTER FOR FASTHOLDELSE
AF SENIORER PÅ ARBEJDSMARKEDET

VIVE